

УДК 342.82 + 342.5

Бондаренко Ігор Володимирович —
Перший заступник Керівника Міжвідомчого НДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

Машковська Ірина Леонідівна —
науковий співробітник Міжвідомчого НДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України

Виборчі системи та повноваження глав держав, парламентів, урядів окремих країн світу

У статті розглядаються виборчі системи та повноваження глав держав, парламентів, урядів окремих країн світу.

Ключові слова: вибори, президент, уряд, парламент, конституція.

Велике значення для функціонування політичної системи в зарубіжних країнах мають виборчі системи, від характеру яких значною мірою залежить склад центральних і місцевих представницьких установ, а також результат виборів посадових осіб — від президентів до муніципальних чиновників.

Дана проблематика вибору виборчої системи є досить актуальною та потребує удосконалення, оскільки постійно триває процес перегрупування інтересів груп населення, ведуться суспільно-політичні дискусії довкола зміни виборчої системи та політики, що особливо активно проявляються до приближення президентських виборів.

Значний внесок у конституційне право щодо обґрунтування місця і ролі виборчих систем та повноважень глав держав, парламентів, урядів окремих країн світу зробили: А. С. Романюк, О. В. Бойко, О. В. Лавренюк, О. Ю. Тодика, В. М. Шаповал, Л. В. Міхневич, С. М. Тимченко та інші.

© І. В. Бондаренко, І. Л. Машковська, 2009

Однак, у працях учених подається багато пропозицій і висновків, але не повністю розкриваються виборчі системи різних країн світу. У зв'язку з цим, основною метою статті є висвітлення системи виборів у розрізі та по окремих країнах світу, а також вироблення пропозицій щодо її удосконалення.

Сьогодні вибори — один з інститутів конституційного права, щодо якого розроблено і визнано єдині міжнародні стандарти, це передбачена конституцією та законами форма прямого народовладдя, за якою шляхом голосування формуються представницькі органи державної влади та місцевого управління (самоврядування) [1].

Загалом участь у виборах розглядається як громадянський обов'язок кожного виборця. Проте, далеко не у всіх зарубіжних країнах участь у виборах вважається тільки громадянським обов'язком (Австрія, Бельгія, Італія, Нідерланди та ін.). Там установлюється відповідальність за ухилення від участі у виборах. Наприклад, в Австрії особа, яка ухилилася від участі у виборах, піддається штрафу в розмірі 1 тис. шилінгів, а в Пакистані передбачено кримінальну відповідальність у вигляді каторжних робіт до 5 років і штрафу в розмірі 5 тис. рупій [2].

У парламентарних республіках і парламентарних монархіях у звичайних умовах проводяться парламентські чергові вибори. У разі дострокового розпуску парламенту главою держави проводяться позачергові вибори.

У США вибори президента проводяться в перший вівторок після першого понеділка листопада кожного високосного року. До речі, у цей перший вівторок після першого понеділка переобирається також палата представників і 1/3 сенату. Одночасно обирається третина губернаторів, мерів міст і т. ін.

Якщо такої точної дати, як у США, у країні не встановлено, то необхідно видавати спеціальний акт, що визначав би дату проведення виборів.

Наприклад, ст. 61 Конституції Італії встановлює, що вибори нових палат проводяться через 70 днів після закінчення повноважень попередніх палат. Отже, глава держави — президент Італії — повинен видати указ про проведення виборів з урахуванням цієї норми в чітко визначений день [3].

В одних країнах вибори проводяться тільки у вихідні дні. В інших, де встановлена фіксована дата, день виборів припадає завжди на вівторок (середа тощо), незалежно від того, свято це, вихідний день або ні.

Як правило, виборчий процес починається зі створення виборчих округів.

У деяких країнах це виборчі органи, які спостерігають за проведенням виборів, організовують вибори і підбивають підсумки виборів, розглядають скарги на порушення, допущені під час виборів, в інших

створюються спеціальні виборчі комісії, до яких входять представники найбільших політичних партій і уряду (ФРН, Австрія, Мексика та ін.), а в деяких створюються центральні виборчі комісії у вигляді державного органу, в ньому працюють державні службовці, які отримують за це зарплату (Російська Федерація, більшість країн СНД).

У США центральних виборчих органів у масштабі країни взагалі не створюється, а вони є тільки на рівні суб'єктів федерації. Вся офіційна сторона виборів там залишається в руках окремих штатів. Оскільки в США 50 штатів, існує 50 таких центральних виборчих органів.

Залежно від способу визначення результатів голосування виборчі системи поділяють на **мажоритарні та пропорційні** [4].

Мажоритарна виборча система характеризується тим, що в основу визначення результатів голосування покладено принцип більшості. Розрізняють три основних різновиди мажоритарної системи: абсолютної, відносної та кваліфікованої більшості.

Відповідно до мажоритарної системи абсолютної більшості для обрання особи потрібна абсолютна більшість поданих за округом голосів (50 % + 1). Серед недоліків мажоритарної системи абсолютної більшості можна назвати: голоси, подані за кандидатів, які зазнали поразки, втрачаються; вона вигідна лише великим партіям; вона не результативна — якщо жоден кандидат не одержить абсолютної більшості голосів або декілька кандидатів наберуть однакову кількість, питання про одержання мандата певним депутатом залишається невизначеним. Перевага мажоритарної системи абсолютної більшості в тому, що вона дає змогу створити стабільний уряд. Вона є однією з найпоширеніших систем і застосовується в США, Великій Британії, Індії та інших країнах.

Одним із способів, щоб зробити систему результативною, є перебалотування. В деяких випадках питання про обрання вирішується жеребкуванням або обраним вважається кандидат, старший за віком.

Інкони проводять другий, третій і т. д. тури голосування, допускаючи балотування кандидатів і списків до того часу, поки результати виборів не визначаться. У деяких країнах у другому турі результати визначають за мажоритарною системою відносної більшості. Такий порядок існує при виборах президента у Франції, Болгарії, Польщі, а також під час виборів депутатів до національних зборів В'єтнаму, народних зборів усіх ступенів у Китаї (ст. 38 Закону про вибори) та ін.

Перевагою цієї системи є те, що обраними вважаються кандидати, підтримані дійсною більшістю виборців, що проголосували, хоча б цю більшість становив один голос. Недолік її в тому, що втрачаються голоси, подані проти кандидатів-переможців, а також специфічний дефект — часта не результативність виборів, що найбільш імовірно у разі жорсткої конкуренції кандидатів. Таку систему застосовують як єдину

для виборів якої-небудь палати парламенту 43 держави, у тому числі США. Однак, є випадки, коли через розкол голосів жоден з кандидатів, що балотуються, не одержав необхідної більшості. Подібна не результативність долається такими способами:

— проведення другого туру (повторне голосування), коли балотуються вже не всі кандидати, що суперничали в першому турі. Наприклад, у Російській Федерації в другий тур виходять два кандидати, що набрали найбільшу кількість голосів. Переможцем визнається кандидат, що набрав відносну більшість голосів. У Франції в другому турі беруть участь усі бажані кандидати першого туру, що зібрали в першому турі не менше 12,5 % голосів від кількості виборців, внесених у списки;

— проведення альтернативного голосування, тобто виборець у бюлетені цифрами вказує кращих для нього кандидатів. Така система застосовується в Австралії на виборах палати представників, а також на парламентських виборах у штатах.

Мажоритарна система кваліфікованої більшості — це система, за якої обраним вважається кандидат (список кандидатів), що одержав кваліфіковану більшість голосів. Кваліфікована більшість установлюється законом і перевищує абсолютну більшість. Ця система є ще менш результативною, ніж система абсолютної більшості. Наприклад, у Чилі палата депутатів обирається за двомандатними виборчими округами. Партія, що зібрала 2/3 від загальної кількості дійсних голосів, одержує обидва мандати від округу.

Більш прогресивною та демократичною є **пропорційна система**. Вона застосовується під час формування парламентів у багатьох країнах світу: Португалії, Фінляндії, Швейцарії, Швеції, Італії, Австралії, Австрії, Норвегії, Бельгії та ін.

За цією системою мандати по кожному виборчому округу розподіляються відповідно (пропорційно) до кількості голосів, поданих за кожний список. Вибори, що проводяться за пропорційною системою, є суто партійними. Кожна партія висуває свій список кандидатів на виборні посади. Виборець голосує за список своєї партії цілком, хоча у деяких випадках йому надається можливість виявити своє ставлення до кандидатів у самому списку [5].

Пропорційний розподіл місць може здійснюватися як на основі методу виборчої квоти (виборчого метра), так і на основі інших методів. Квота може визначатися як для кожного округу окремо, так і для всієї країни в цілому.

Розподіл мандатів між партіями в окрузі здійснюється діленням кількості одержаних ними голосів на квоту. Скільки разів квота вміститься у кількості одержаних партією голосів, стільки мандатів і отримає остання. Решта мандатів передається партіям, що мають най-

більшу кількість голосів, яка утворилася після першого ділення — “метод найбільшої остачі”. Застосовуються також інші методи.

Як за мажоритарною, так і за пропорційною системою ряд зарубіжних країн застосовує панашанування, тобто надання виборцю права голосувати за кандидатів різних партійних списків. Панашанування створює умови для махінацій.

Іншим способом порушення пропорційності в деяких країнах (наприклад, Швеції, Швейцарії, ФРН, Чехії, Ізраїлі тощо) є запровадження “загороджувального пункту”. Це така вимога, згідно з якою у розподілі мандатів за пропорційною виборчою системою участь беруть тільки ті політичні партії, які набрали установлену законом кількість голосів, наприклад, не менш як п’ять відсотків голосів у ФРН, три — у Чехії і т. ін.

Пропорційна виборча система може застосовуватися разом із мажоритарною. Такі виборчі системи називаються змішаними.

У зарубіжних країнах загальне виборче право обмежується цілою низкою цензів (вимог до потенційного виборця), основні це: віковий ценз, ценз осілості (проживання у тій або іншій місцевості протягом певного часу: у США — 1, у ФРН — 3, у Франції — 6, у Канаді — 12 міс.). У низці країн ценз осілості не деталізується й зводиться до загальної вимоги мати постійне проживання.

Для вирішення будь-якого важливого питання державного життя у країні існує інститут безпосередньої (прямої) демократії — референдум.

Процедура референдуму дуже схожа на процедуру виборів: і у виборах, і у референдумі беруть участь виборці. Ці процедури мають також відмінності. По-перше, вони відрізняються за об’єктом волевиявлення виборців. Під час виборів таким об’єктом є людина (кандидат у депутати чи на виборну посаду). При референдумі об’єктом волевиявлення є не людина (кандидат), а певне питання, з якого проводиться референдум, — конституція, поправка до конституції, закон, законопроект, будь-яка проблема, що стосується міжнародного статусу відповідної держави, або внутрішньополітична проблема. По-друге, процедури виборів і референдуму відрізняються за способом визначення результатів голосування. При виборах вони можуть визначатися як за мажоритарною, так і за пропорційною системою, а при референдумі — тільки за мажоритарною [6].

Референдум призначається главою держави для того, щоб “обійти” парламент, або “поставити крапку” в суперечці з представницькою владою. Важливе значення мають і умови проведення референдуму. Також результати референдумів багато в чому залежать від того, яке становище засобів масової інформації в країні.

Одноособовий носій влади щодо управління країною є **глава держави**. У зв'язку з цим виявлення його ролі у справі формування уряду й адміністрації має істотне значення.

Повноваження глави держави можна звести до п'яти основних груп: а) у сфері управління й формування уряду; б) у законодавчій галузі; в) в зовнішній політиці; г) у судовій галузі; д) надзвичайні повноваження.

У президентських республіках, дуалістичних і абсолютних монархіях глава держави фактично особисто формує уряд. Тому призначені ним міністри виступають у сфері управління країною в ролі його радників і помічників, а прийняття політичних рішень залишається прерогативою виключно глави держави.

У США призначення членів уряду президентом формально здійснюється “за порадою і згодою сенату” (розд. III ст. 2 Конституції). Якщо до “уотергейтського скандалу” дане положення Конституції не мало практичного значення, то наступними роками сенат став активніше втручатися у процедуру призначення голів департаментів. Тому зміна президента, як ведеться, супроводжується численними перестановками й кадровими змінами у вищих ешелонах апарату правління.

У напівпрезидентській республіці глава держави особисто призначає прем'єр-міністра, а за його поданням — членів уряду. При цьому на його дії не впливає згода парламенту або однієї з палат. Водночас президент за даної форми правління не може не враховувати під час формування уряду розстановку політичних сил у нижній палаті парламенту, оскільки хоча й формально, але уряд несе відповідальність за свою діяльність перед парламентом (ст. 20 Конституції Франції 1958 р.).

Керівна діяльність глави держави пов'язана з виконанням багатьох організаційних прерогатив. Він призначає “службовий уряд”, якщо не дійшли згоди у парламенті щодо утворення уряду країни (ст. 99 (5) Конституції Болгарії 1991 р.); скликає парламент на чергові й надзвичайні сесії; розпускає його на канікули або зовсім, якщо минув термін його повноважень; призначає нові вибори; повідомляє про достроковий розпуск нижньої палати парламенту (крім президентських республік); повідомляє про проведення референдуму і т. ін. (ст. 62 Конституції Іспанії; ст. 87 Конституції Італії; стст. 79-84 Конституції КНР; п. 3.5 ст. 144 Конституції Польщі) [7].

Глави держав наділені широкою регламентарною владою. Право законодавчої ініціативи глави держави за будь-якої форми правління є невід'ємною частиною урядової ініціативи, але виявляється вона в різних країнах по-різному.

Найбільш ефективним засобом впливу глави держави на законодавчий процес слід визнати інститут “вето”. Вето — це прерогатива глави держави відмовити у підписанні законопроекту. Згідно із зарубі-

жними конституціями законопроект набуває силу закону тільки тоді, коли він санкціонується главою держави.

Згідно Конституції зарубіжних країн встановлено термін, протягом якого він повинен або схвалити законопроект, або відмовити в його підписанні. Як правило, такий термін обмежений 10-15 днями (розд. 7 ст. 1 Конституції США; ст. 10 Конституції Франції; розд. 3 ст. 88 Конституції Болгарії).

Глава держави веде міжнародні переговори, укладає міжнародні договори і угоди, а також їх денонсує (за згодою парламенту). Він призначає і приймає послів, посланців та інших дипломатичних представників. Йому (за санкцією парламенту) надане право оголошення війни та укладення миру (розд. II ст. 2 Конституції США; ст. 87 Конституції Італії; ст. 14 Конституції Франції; ст. 7 Конституції Японії; ст. 98 Конституції Болгарії; ст. 59 Конституції ФРН).

В деяких конституціях зарубіжних держав Президент є головою або головнокомандувачем збройних сил країни. За умов стихійного лиха (землетруси, урагани, катастрофи, епідемії, аварії на АЕС) або під час соціальних вибухів (масові заколоти, міжнаціональні конфлікти) главі держави надане право на введення у країні або на частині її території надзвичайного стану (ст. 16 Конституції Франції; ст.ст. 87, 88 Конституції Російської Федерації).

Однією з специфічних груп повноважень, є повноваження глави держави у сфері визначення економічного курсу країни, у сфері вибору економічних пріоритетів. Особливо вони дуже важливі для сучасного світу у період економічної кризи. Вибір економічних напрямів, економічної стратегії часто є головним пріоритетом у діяльності того або іншого глави держави.

Щодо питання про відсторонення глави держави від посади, можна сказати наступне: найчастіше це імпичмент. Імпичмент — це усунення глави держави (президента) від влади за допущені порушення Конституції, закону, які-небудь правопорушення, тобто за вчинення дій, не сумісних із високою посадою глави держави. Президент США, наприклад, може бути підданий процедурі імпичменту у випадку вчинення зради, хабарництва або іншого тяжкого злочину.

Для того щоб “затвердити статті імпичменту”, необхідна проста більшість голосів палати представників, а рішення про осуд приймається 2/3 голосів членів сенату, тільки в цьому випадку президент усувається від влади. Якщо сенатори не наберуть 2/3 голосів, президент залишається на посаді.

Найширша компетенція належить **парламенту**, тобто законодавча діяльність: прийняття законів, формування вищих органів держави, контроль за діяльністю уряду та здійснення зовнішньополітичних функцій.

Обсяг повноважень парламенту залежить від ряду чинників: форми правління, форми політико-територіального устрою, розстановки політичних сил, що склалася у період прийняття Конституції, і традицій. Конституції різними способами закріплюють компетенцію парламентів у законодавчій сфері: а) через перелік питань, за якими парламент може здійснювати законодавчу діяльність; б) без закріплення будь-яких питань, з яких парламент може здійснювати законодавчі функції; в) через встановлення відносно визначеної компетенції у сферах, що стосуються взаємовідносин законодавчих органів федерації та її суб'єктів [8].

До конституцій, що закріплюють точний перелік питань, з яких парламент законодавствує, належать, наприклад, Конституції США, Австрії, Болгарії, Франції.

У федеративних державах розмежування повноважень у законодавчій сфері здійснюється між федеральними органами та органами суб'єктів федерації.

Конституція Болгарії 1991 р. (ст.ст. 84, 85) містить перелік питань, що належать до компетенції народних зборів, а спірні питання повноважень між Народними зборами, президентом і радою міністрів вирішує конституційний суд.

Деякі конституції (Великої Британії, Нової Зеландії, Португалії, Польщі та ін.) дуже широко закріплюють повноваження парламенту в законодавчій сфері.

До цієї ж групи, для якої сфера законодавчих повноважень не обмежена, належить парламент Італії. Розділ II Конституції Італії ("Укладення законів") вказує лише на те, що "законодавча функція здійснюється спільно обома палатами" (ст. 70), а повноваження кожної з палат можуть бути відстрочені лише у законодавчому порядку та лише на випадок війни (ст. 60). "Мала Конституція" Польщі, Конституція Португалії обмежуються констатацією факту прийняття законів парламентом.

За Конституцією Японії парламент є вищим органом державної влади та єдиним законодавчим органом держави.

Отже, за характером конституційної регламентації цю групу парламентів можна віднести до парламентів з абсолютно необмеженою законодавчою компетенцією.

Іншу групу складають парламенти з відносно визначеною компетенцією. До цієї групи належить парламент Індії. Конституція Індії встановлює три види повноважень: а) виключну компетенцію союзу, за якою може законодавствувати лише федеральний парламент; б) компетенцію законодавчих органів штатів; в) спільну компетенцію федерального парламенту та законодавчих зборів штатів.

У двопалатних парламентах законопроекти вносяться до нижньої палати, а якщо палати рівноправні (Італія, Мексика, Швейцарія та ін.), до будь-якої.

Законопроекти приймаються на сесіях парламенту двома читаннями (у Болгарії на різних засіданнях народних зборів), трьома читаннями (в Австрії, Італії, Польщі, США та ін.) [7].

Голова палати, до якої направлений законопроект, розглядає і вирішує питання про його подальшу долю. У разі позитивного рішення він дає розпорядження про його розмноження та про передачу тексту депутатам і включення його до порядку денного. Іноді ця процедура називається “першим читанням”. Далі законопроект без дебатів передається в постійну комісію або починаються дебати щодо його загальних принципів, вносяться поправки і доповнення. Такі процедурні дії називаються іноді “другим читанням”. Комісія після розглядання повертає законопроект до парламенту, де знову починаються дебати щодо його прийняття. Під час “третього читання” законопроект приймається остаточно.

Законопроект має бути прийнятий палатами за ідентичною редакцією, при цьому використовується метод “човна” (“човника”) — передача тексту законопроекту від однієї палати до другої до того часу, поки він не набуде однакової редакції.

Парламенти Угорщини, Греції, Словаччини, Чехії та інших країн обирають президента, формують уряд, органи конституційного контролю й нагляду, Верховний суд, їм належать повноваження у сфері оборони країни та зовнішньої політики. Вони здійснюють контроль за діяльністю уряду. Види контролю парламенту за діяльністю уряду залежать від форми правління. У президентських республіках, де уряд формується президентом і не відповідає перед парламентом, контрольні повноваження останнього не настільки великі, як у парламентарних республіках.

Формами контролю за діяльністю уряду є постановка питання про довіру за ініціативою уряду; пропозиція депутатів про вираження уряду недовіри; інтерпеляція; усні та письмові запитання; спеціальні форми парламентського контролю.

Президентові надається право у разі вираження недовіри уряду прийняти його відставку або розпустити парламент і призначити нові вибори.

Президент Болгарії не може розпустити народні збори протягом трьох місяців до закінчення строку свого мандата; президент Італії — протягом шести останніх місяців своїх повноважень (п. 7 ст. 99 Конституції); президент Франції не може розпустити національні збори під час здійснення ними надзвичайних повноважень (ст. 16 Конституції) та протягом року після обрання національних зборів у ході дострокових виборів (ст. 12 Конституції) [5].

Не можуть достроково бути розпущені парламенти Іспанії, Польщі, Португалії та інших країн під час надзвичайного стану, а сейм Польщі — особою, яка тимчасово заміщує президента.

Основні закони Австрії, Угорщини, Греції обмежують право президента розпускати парламент.

Федеральний президент Австрії може розпустити національну раду, а президент Греції — палату депутатів з однієї підстави лише один раз. Президент Угорщини протягом терміну своїх повноважень може скористатися наданим йому правом розпуску державних зборів не більш як двічі.

Головним органом управління є **уряд**. Компетенція уряду у сфері управління дуже широка й охоплює всі сфери громадського життя. Уряд координує, погоджує й спрямовує діяльність усіх міністерств, оскільки міністри входять до складу уряду.

Урядові органи виконавчої влади наділені дуже широкими повноваженнями, широкою компетенцією. У ст. 97 Конституції Іспанії вказано: “Уряд керує внутрішньою й зовнішньою політикою, цивільною й військовою адміністрацією та обороною країни. Він здійснює виконавчу владу відповідно до конституції країни й законів” [2]. Більше нічого про компетенцію уряду в Конституції Іспанії немає. Згідно зі ст. 20 Конституції Франції “уряд визначає й здійснює політику нації. У його розпорядженні перебувають адміністративні органи й збройні сили” [2]. Стаття 82 Конституції Греції вказує: “Уряд визначає й керує загальною політикою країни відповідно до положень конституції й законів” [2]. У главі 3 “Уряд” у розділі I “Рада міністрів” Конституції Італії взагалі нічого не йдеться про компетенцію, а тільки про склад уряду, про те, що уряд повинен одержати схвалення обох палат і т. ін. Приблизно так само регулюється компетенція федерального уряду ФРН. Це найбільш універсальна й поширена формула компетенції уряду [2].

Аналізуючи загальне становище уряду в зарубіжних країнах, слід підкреслити підвищення ролі уряду і його глави в системі вищих органів влади держави, ускладнення внутрішньоурядової структури і зниження ролі колегіальності у виробленні і прийнятті рішень. Найважливіші рішення приймаються главами урядів або готуються у комісіях і комітетах, а потім подаються уряду.

Говорячи про повноваження уряду в законодавчій сфері, варто згадати два моменти. По-перше, сучасні уряди мають право здійснювати регламентарну владу й видають акти нормативного характеру. По-друге, вони видають делеговані акти, і тим самим дуже впливають на нормативну сферу діяльності держави. У ряді країн понад 90 % законопроектів, які приймаються парламентом, вносяться урядом. Уряд фактично стає основним “роботодавцем” для парламенту, і парламент

“обслуговує” уряд. У більшості західноєвропейських країн є саме так. У такій важливій сфері, як розробка й прийняття бюджету, майже всі права належать уряду. Виконавча влада не тільки “складає” бюджет, а й має багато способів “змусити” парламент прийняти його, навіть якщо в членів парламенту є сумніви із приводу змісту цього фінансового документа. Так, за Конституцією Франції (ст. 47), якщо парламент у 70-денний строк не затверджує фінансовий законопроект, то він вводиться в дію шляхом видання акта уряду (ордонансу).

У парламентарних республіках і монархіях уряд в особі його глави в необхідних випадках має право скликання надзвичайної сесії парламенту. У деяких країнах глава уряду, звернувшись до глави держави, може розпустити парламент (внести проект відповідного акта, який глава держави зобов’язаний підписати).

Уряд у своїй роботі спирається на адміністративно-чиновницький (іноді його називають бюрократичним) апарат. Наявність цього апарату закріплено в низці конституцій, наприклад, у Конституціях Франції (ст. 20), Японії (ст. 73), Іспанії (ст. 97).

Основними чинниками політичної та економічної нестабільності на сучасному етапі в Україні є процес прийняття важливих державних рішень, які є непрозорими та кулуарними. Також процес нестабільності в нашій країні залежить від процесу перегрупування інтересів груп впливу, зумовлених президентськими виборами.

На сьогодні головні політичні сили незацікавлені в тому, щоб один раз і на завжди вирішити якусь серйозну проблему, а таких проблем досить багато і вони потребують нагального вирішення.

З огляду на різноманітність виборчих систем та повноважень глав держав, парламентів, урядів окремих країни світу, можна дійти певних висновків.

На нашу думку, для стабілізації ситуації в державі необхідно:

- розробити новий закон про вибори та передбачити в ньому регулярну підзвітність народних обранців (депутатів та ін.) перед виборцями;
- для всіх гілок влади скасувати недоторканість;
- поруйнувати систему, коли голосування, політичне визначення відбувається на основі суб’єктивних симпатій до трьох-чотирьох політиків у країні;
- запровадити ефективний механізм відкликання народних обранців (депутатів та ін.) за не виконання передвиборних зобов’язань, за відмову у звітуванні перед виборцями;
- до Верховної Ради України обирати депутатів виключно на мажоритарній основі, але з висуненням кандидатів від політичних партій, або за відкритими партійними списками;

— обумовити такий важливий момент, що кандидат у народні депутати може висувати свою кандидатуру на повний термін лише в тому окрузі, в якому його обирали вперше, тільки тоді повторні вибори і стануть оцінкою його попередньої діяльності;

— створити двопалатний парламент, друга палата якого б формувалась з лідерів регіонів, обраних населенням цих регіонів;

— внести зміни до Конституції України, надавши Президенту України право очолювати виконавчу владу.

Список використаних джерел

1. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. Країни світу [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://svit.ukrinform.ua>.
3. История по-русски [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.italia-ru.it/node/4657>.
4. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : [підручник] / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник ; [за ред. Я. Ю. Кондратьєва]. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 464 с. Бібліогр. : с. 455 — 460.
5. Конституційне право зарубіжних країн : [навч. посібник] / В. О. Ріака ; [за заг. ред. В.О. Ріаки]. — К. : Юрінком Інтер, 2002. — 512 с.
6. Конституційне право України : [навч. посібник] / Кравченко В. В. — [вид. 6-те, виправл. та доповн]. — К. : Атіка, 2008. — 592 с.
7. Історія держави і права зарубіжних країн / В. І. Орленко, В. В. Орленко. — К. : Вид. Паливода А. В., 2008. — 244 с.
8. Правова система України : історія, стан та перспективи : у 5 т. — К. : Право, 2008.

В статье рассматриваются избирательные системы и полномочия глав государств, парламентов, правительств отдельных стран мира.

Electoral systems and authorities of the heads of states, parliaments, governments of some countries of the world are examined in the article.

Стаття надійшла до редакції журналу 25 жовтня 2009 року.